

Wisby Tankers ger bränsle åt ockupationen

”Ring Jonas i Stockholm så får du veta mer”, säger mannen glatt och ger mig ett mobilnummer.

Jag befinner jag mig vid några stora oljecisterner i El Aaiúns hamn. Här är det definitivt stopp. Atlas Sahara står det på skylten. Det är en anställd marockan strax utanför området, som berättar att en svensk båt transporterar oljan från Kanarieöarna till El Aaiún och det är han som ger mig mobilnumret.

Jag har vandrat lite planlöst i El Aaiúns hamn, en bit från själva fiskehamnen. Det är våren 2008 och den sista dagen på en första omtumlande resa med många intryck till den ockuperade delen av Västsahara. Jag är förvånad över att jag lyckats ta mig in på själva hamnområdet för att se fiskehamnen.

Jag ringer aldrig Jonas, när jag kommer tillbaka till Sverige. Det är så många andra historier som tränger på och som måste skrivas ned och berättas vidare: Alla de väst-saharier som vågat möta mig och som berättat om övergreppen, tortyren, förföljelserna, alla åren som försvunna under fasansfulla förhållanden i fängelsehålor i Atlasbergen i Marocko. Och nu tvingas de möta sina torterare på gatan i El Aaiún. Hur står de ut? Men nu flera år senare faller plötsligt flera pusselbitar i Atlasselet på plats.

Vid sekelskiftet för 13 år sedan startar två sjökaptener och två sjöingenjörer ett rederi med säte i Visby. De köper in en gammal tankbåt från Stena, som får namnet Wisby Barbados.

Ett samarbete startar mellan svenskarna och olje- och gasimportören Atlas Sahara SA i Västsahara. Wisby Barbados fraktar bensin och diesel till El Aaiún från Las Palmas på Kanarieöarna.

De fyra svenskarnas företag växer på några år explosionsartat och heter numera Wisby Tankers AB med kontor även i Lidköping. Idag äger det privata aktieföretaget 12 stora tankfartyg, som transporterar oljeprodukter runt hela världen. Wisby Tankers är nu moderbolag med dotterbolagen Wisby Shipmanagement AB och Wisby Shipmanagement APS i Danmark.

Flera av tankbåtarna är tillverkade i Kina och de flesta fartygen är utflaggade, tre till Bahamas, tre till Marshall Islands och tre till Norge. Bara två seglar med svensk flagg.

De fyra ägarna Jonas Engström i Mariefred, Johan Markström i Visby, Stefan Dam-

browsky i Kalmar och Peter Rubinstein i Lidköping blev 2011 utsedda till årets Gasellföretag av tidningen Dagens Industri för att deras företag hade gjort en så makalös expansion, över 400% tillväxt på några år och 300 anställda.

Men det finns ett företag till i samma bransch och med samma adress i Lidköping; Casablanca Tankers AB. Det registrerades 2004. Stefan Dombrowsky var då VD och Peter Rubinstein styrelseordförande. Johan Markström var ledamot – samt Hassan Derham, Marocko. Casablanca Tankers ägs av Wisby Tankers och det marockanska företaget Atlas Sahara SA och har två fartyg.

Två av de tolv oljefartygen, de norskflaggade Wisby Argan och Wisby Cedar, har byggts av ett kinesiskt varv och köpts av Casablanca Tankers. Dessa mindre fartyg går mellan El Aaiún, Dakhla, Marocko och Spanien. Ibland går de också till Italien och Frankrike.

– Nej någon vinst att tala om har vi inte gjort i den här delen av vår verksamhet. Vi får i stort sett betalt för våra utlägg, säger sjökaptanen Jonas Engström.

– Båtarna är chartrade av Atlas Sahara, som bestämmer vart de ska gå. Personalen är anställd av Wisby Tankers.

Man blir snurrig. Casablanca Tankers är ett svenskt bolag som ägs av Wisby Tankers och det marockanska bolaget Atlas Sahara. Casablanca Tankers äger två tankfartyg. Dessa chartras ut till Atlas Sahara, en av delägarna.

Om det är sant att Wisby Tankers inte har

”Ja, jag känner till konflikten i Västsahara, men att ta ställning till den, det får man göra privat.”

tjänat storkovan i Västsahara så är i så fall Hassan Derham den som ha dragit den stora vinstlotten.

Hassan Derham, tidigare fotbollsspelare, är en mycket känd multimiljardär i El Aaiún i Västsahara, som har fingrarna i alla syltburkar. Han är ett framgångsrikt kombinat av politiker och affärsman och stark anhängare till den marockanska ockupationen av Västsahara. Enligt obekräftade uppgifter ska hans pappa vara marockan och mamman väst-sahariska. Han är en av nio i ledningen för CORCAS, som skapades som



Atlas Sahara i El Aaiúns hamn våren 2008.



Hit men inte längre. En anställd på Atlas Sahara avvisar vänligt men bestämt.



Wisby Argan. Ägare: Wisby Tankers och Atlas Sahara



Wisby Cedar. Ägare: Wisby Tankers och Atlas Sahara

ett försvar för den marockanska autonomiplanen 2004, alltså vägran att gå med på självständighet som ett av alternativen i en folkomröstning. Hassan Derham sitter i Marockos parlament för socialistpartiet USFP (Union Socialist des Forces Populaires) sedan 2011 och har under många år varit kommunalråd i El Marsa, staden vid El Aaiuns hamn.

Hassan Derham är huvudman för familjeföretaget Atlas Sahara, som importerar och distribuerar olja, bensin- och gasprodukter i Västsahara sedan 1977. Det är en minst sagt lönsam affär. Under 2011, enligt den satiriska marockanska tidskriften Le Carnard Libéré, gjorde företaget en nettovinst på 60 miljoner dirham, som valutaheter i Marocko! Det är cirka 45 miljoner kronor. Hassan Derham är också ägare till ett andra bensinbolag Petrom Sahara tillsammans med en annan multimiljardär och hade samma år en inkomst på 25 miljoner dirham – som han inte behöver skatta för i Västsahara – eller ”de södra provinserna” som Västsahara kallas i Marocko. Mer eller mindre monopolställning när det gäller bensin i Västsahara, inga skatter (moms, företagskatt, inkomstskatt) ingen utveckling

för invånarna i Västsahara, inget återgäldande till staten utan ren och skär miljardvinst för all verksamhet enligt artikeln med titeln ”Hassan Derhams tusen och en trick”.

För lönsamma är tydligen också alla hans andra verksamheter. Det franska frukt- och grönsakskonglomeratet Soprofel Idyl, vars produkter odlas i Marocko och i Dakhla i Västsahara, kontrolleras av fransmannen Patrick Puech – och Hassan Derham. 95 procent av produkterna går till Europa, Kanada och Ryssland enligt den franska tidningen l’Humanite. Tomater och meloner odlas utanför Dakhla i enormt vattenkrävande växt-hus och säljs som marockanska varor.

Hassan Derham är också inblandad i till exempel fiskeribranschen i Dakhla, glasstillverkning och försäkringar. Hans bror, Slimane Derham, är för övrigt partner till de två svenska fiskare som åtalades för olaga fiske hösten 2012 och ansvarig för fiskeföretaget och fabriken Atlas Pelagic, dit svenskarnas fisk levererades.

Hösten 2011 försvinner Hassan Derham ur Casablanca Tankers AB:s styrelse. Han ersätts av två andra marockaner, storebrodern Dahman Derham, som under lång tid var borgmästare i Tanger och numera kommunalråd i samma stad samt Es-Said Choufani som arbetar för Atlas Sahara.

Varför har Wisby Tankers överhuvudtaget affärer med Atlas Sahara, undrar jag.

– Genom mäklare fick vi kontakt med Atlas Sahara, berättar Jonas Engström. Det var så det började.

– Ja, jag känner till konflikten i Västsahara, men att ta ställning till den det får man göra privat, säger Jonas Engström. Det gäller shipping överlag, annars kan man lägga ner hela verksamheten internationellt och syssla med Finlandsfärjan i stället. Det är en bister marknad. Internationell lag och rätt gäller tyvärr inte överallt.

– Och etiska principer?

– Ja, vi har etiska principer. Allt ska vara rättvist och öppet och etiskt försvarbart och vi är emot korruption och oärlighet.

– Vårt jobb är att transportera flytande produkter och i Marocko rådet inget krigstillstånd. Hamnarna är bra och man riskerar inte att hamna i händerna på pirater. Men visst, det är inte okomplicerat och vi lyssnar gärna. Vi vet att Jonas Sjöstedt är engagerad i frågan, men vi har för lite insikt, säger Engström. Enligt marockanerna är det här en fråga mellan Algeriet och Marocko.

Men vad hände då med det ursprungliga tankfartyget Wisby Barbados, de fyra svenskarnas första tankbåt? Det köptes 2009 upp av det marockanska MARCAB Sarl (La Marocaine de Cabotage) i El Aaiún och fick namnet ITRI. Våren 2012 utsattes det för en piratattack utanför Elfenbenskusten men släpptes efter en vecka. Därefter finns inga uppgifter om fartyget.

Text: Lena Thunberg



Hassan Derham.